

bis, imò & receptis in idem collegium viris ex universo orbe selectis eximiis, qui singularum provinciarum mores calerent, eaque in congressu proponerent, quæ vel utilia, vel minus utilia viderentur; atque huc pertinet, quod agebat S. Bernardus in lib. 4. de Considerat. cap. 4. *An non eligendi de toto orbe orbem judicaturi?* quibus consonat Concilium Tridentinum in cap. 1. ses. 24. de ref. vers. *ea verò*. Plurimum id profuit, ut Cardinalium dignitas multis jam tum nominibus præclara, in dies illustrior fieret, quod Cardinales tanquam Pontificis Maximi Senatus haberentur, & præstantiora membra Pontifici Maximo adhærentia, ad regendam universam Ecclesiam opera, ac consilio designata, cap. 27. vers. *decet* de electione in 6. Quamquam verò id etiam hodie vigeat, ut Romani Pontifices constitutiones suas se edidisse præhabito Cardinalium consilio profiteantur, scribit tamen Petrus de Marca in libro 1. de concordia Sacerdotii, & Imperii cap. 9. num. 8., hodie eo jure uti Romanum Antistitem, ut Cardinales quidem in consilium adhibeat, sed eorum non indigeat

CAPUT III.

Quibus modis jurisdictionem suam per Vicarios, aut instar Vicariorum constitutos, in Romana Curia Pontifex Maximus exercent.

Huc referendus est titulus 28. libri 1.

Amplissima Ecclesiarum omnium sollicitudo, in quam graviter incumbens Pontifex Maximus diversitate negotiorum distrahitur, postulavit, ut non ipse perpetuò per se singula administraret, sed quosdam in partem suæ sollicitudinis advocando designaret, per quos certæ res dirigerentur, atque implerentur. Æquissimum autem in hac parte erat, ut eorum præ cæteris eligendorum ratio haberetur, qui, uti modo tradebam,

assensu, inque ejus consuetudinis demonstrationem testimonium adfert Belarmini, Azorii, cæterorumque Scriptorum; quasi ideo Cardinalium consilium accedere debeat, ut in conspectum Pontificis adferantur, quæ aut pro ferenda, aut contra ferendam constitutionem objici possint, non ideo, ut cum Pontifice Cardinales consilia ferentes solidam jurisdictionem exercent. Cæterum non est dubitandum, Pontificem Maximum accepto consilio in illam partem propendere oportere, quæ sanior sit, & gravioribus innitatur argumentis, eo ipso jure, quo utilitatem Ecclesiæ universæ ex officio suo gravissimo, ac divino mandato curare, ac promovere tenetur, non quidem data potestate Cardinalibus contrà sentientibus obsistendi, quod jurisdictionis esset, argumento canonis 3. dist. 19., sed ut Pontifex Maximus omnis culpæ notam coram Deo evadat, dum ecclesiasticæ curæ deesset, justaque selectorum virorum officia temneret, can. 1. 2. 4. 6. 7. 16. caus. 25. quæst. 1., can. 4. & 10. caus. 25. quæst. 2.

à consiliis Pontificis ejusdem essent, & unum veluti principale corpus cum illo constituerent, Cardinales dico è variis christiani orbis provinciis designatos, qui propterea omnium ferè provinciarum mores unà callerent, exindeque Ecclesiarum omnium utilitatibus prudenter prospicere præsumerentur. Et quoniam duplex est Pontificis Maximi officium, singulare unum, quod Romanam singularem Ecclesiam, seu diocesim; generale

al-

alterum, quod Ecclesias, seu dioceses omnes in communione Romanæ consistentes expectat; postquam adnotaverimus in universum certas regulas respectu muneris illorum, quos in partem suæ sollicitudinis Summus Pontifex vocet, observemus in primis, quid in Romana ipsa diocesi Cardinalibus concesserit, deinde quid aliquando mandaverit eisdem gratia Ecclesiæ universæ gerendum.

Regulæ generales, quæ respectu horum numerum sunt observandæ, duobus veluti principiis hærent. Primum est, quoniam de supremo Ecclesiæ Principe agitur, non jurisdictionem universam, & quantacumque sit, in ejus veluti constitutos Vicarios fluere, quando scimus, eam esse delegatæ à Principe jurisdictionis indolem, ut, qui eam ex mandatis exercet, non unum & par cum Principe tribunal habeat; cujus rei argumento est, quod à Delegato Principis ad Principem ipsum appellationi adhuc sit locus, argumento l. un. cod. qui pro sua jurisdictione, l. 16. cod. de appellation., l. 1. §. 1. ff. quis, & à quo appelletur. Hinc quamquam à Vicario Episcopi appellatio ad Episcopum de negetur, cap. 2. de consuet. in 6., à Delegato tamen Pontificis Maximi ad eundem Pontificem provocatur, cap. 27. vers. *porro* de offic., & pot. jud. deleg. Alterum principium est, nonnullas inesse Pontifici Maximo prærogativas, quas, quod dignitati ipsi cohæreant, personales quodammodo dixerimus, nec facile aliis communicandas, eodem jure, quo nec ipsa dignitas Pontificatus Maximi per quamcumque delegationem comunicari potest. Quamquam enim credamus, Spiritum Dei singulis Ecclesiæ Christi Prælati specialiter ad res bene gerendas adesse; specialius tamen, pollicente Christo Domino, & Petro, & Petri successoribus adfuit semper; quod sanè privilegium non naturam induit jurisdictionis, neque ipsam ex delegationibus decisam sequitur, sed singularem denotat, atque Apostolicæ ipsi Sedi inti-

mè cohærentem in definiendo præstantiam, ac dignitatem.

His generaliter positis, si quæretur, quid Cardinalibus Pontifices Maximi in Romana ipsa urbe, ac diocesi concesserint, observamus in primis, receptum esse, Cardinales in suis titulis, sive Ecclesiis in urbe Romana constitutis, in quibus antiquitus Presbyteralia, seu diaconica officia exercebant, pro qualitate singulorum, sive sæculares, sive regulares clerici in iis administrant, jurisdictionem exercere quasi Episcopalem, cap. 11. de majorit., & obedient., & quidem ordinariam, ita ut morte Pontificis Maximi minimè expiret. Hinc Cardinales in suis illis Ecclesiis utuntur Pontificalibus insignibus, etiamsi Episcopi non sint, & solemniter populo benedicunt, constitutiones etiam ferunt, populum, & clerum sibi subjectum obligaturas, clericos illis Ecclesiis addictos corrigunt, & ubi opus sit, censuris coercunt, more Episcoporum visitationem peragunt, clericos vel in beneficiis instituunt, vel à beneficiis legitima de causa distituunt, cap. 24. de electione; controversias inter eosdem clericos dirimunt, ordines etiam sive majores, sive minores sibi subjectis conferunt, si Episcopali caractere sint insigniti, aut, si tantum Presbyteri sint, tonsura, & minoribus ordinibus initiant; præterea eorum gratia, qui eisdem titulis subsunt, dispensant in omnibus iis casibus, in quibus Episcopi dispensant in diocesis suis, nisi tamen agatur de dispensandi facultate quæ à Tridentino Concilio Episcopis facta videatur jure singulari, & gratia Episcopatus, uti est dispensatio in omnibus ferè irregularitatibus ex delicto occulto provenientibus, juxta caput 6. ses. 24. de reform. Quod quidem quandam dubitationem habere potuit statim post Concilium Tridentinum: verumtamen auctoritate Gregorii XIII. ita definitum fuit anno 1582., quemadmodum testatur Fagnanus in cap. *cum illorum* de sent. excommunicat. num. 32. Item Car-

di-

dinales fidem sibi confessarium eligunt juxta privilegia Episcopis concessa in cap. ult. de pœnit., & remiss., pœnitentiarum canonicarum remissiones, siue indulgentias ad centum usque dies elargiuntur; denique ex singulari privilegio Cardinales omnes illud obtinent, ut, non quidem in generalibus, & in bonum Ecclesiæ latis, constitutionibus, sed in generalibus reservationibus, ac legibus certas Prælatorum, ac clericorum facultates restringentibus, aut statutis pœnas asperiores infligentibus, non comprehendantur, nisi de illis facta fuerit mentio specialis, juxta regulam 70. Cancellariæ, argumento capituli unici de schismaticis in 6., Concilio Tridentino ses. 24. de reform. cap. 18. Non tamen Cardinales in suis titulis Synodum convocare possunt, siue ex eo quod non plures sub se Parochos habeant, eodem ferè modo, quo Archiepiscopi non habentes suffraganeos Episcopos convocare nequeunt Concilium Provinciale; siue ex eo, quod vi privilegiorum suorum non eo evecti sint, ut veram diocesim habere dicantur, eodem iterum modo, quo qui Archiepiscopi ex privilegio constituti sunt sine ulla designata regenda provincia, Provinciale Concilium celebrare nequeunt: æquabilis autem ratio est, & illius, qui nulla provincia potitus Provinciale, & illius, qui nulla diœcesi gaudens Diœcesanam Synodum celebrare præsumat.

Pontificiam quoque Diœcesanam jurisdictionem in urbe exercet Cardinalis Vicarius appellatus, ampliore sanè prærogativa insignitus, quam sint cæteri Episcoporum Vicarii, utpotè cujus officium etiam Sede Pontificia vacante perdurat, quemadmodum testatur Fagnanus ad cap. 14. de majorit., & obed. num. 69., utpotè etiam qui lubitu suo potest sine expressa concessionem Papæ Diœcesanam Synodum convocare, quamquam rarò hac facultate utatur, propterea quod Pontifex Maximus, si qui in urbe abusus emergant, iis occurrere expe-

ditiore ratione consueverit. Quamquam verò passim tradatur, Vicarii jurisdictionem extendi usque ad quinquagesimum ab urbe lapidem, id tamen non pertinet ad loca sex Episcopis suburbicariis subiecta, sed solùm ad ea numero sanè pauca, quæ suburbicariis diœcesibus cohærent, non ad diœceses suburbicarias pertinent, ex quo explicatur, quod traditur in cap. 5. de offic. Vicarii, jurisdictionem illam extra urbem non extendi, quasi vix extra urbem extendi videatur, quod ad perpauca loca extra urbem extenditur. Cæterum gratia Vicarii illius constitutum est etiam respectu diœcesion suburbicariarum, ut, licèt Episcopi suburbicarii per se in sua diœcesi, aut per suffraganeum, si quem habent, in diœcesi constitutum Episcopum (nomine suffraganei hic intellige Vicarium Generalem in spiritualibus designatum, qui Episcopali ordine, seu characterè sit insignitus) ordinare suos clericos valeant, non possint tamen alteri Episcopo ordinationem clericorum suorum mandare, sed omninò debeant ordinandos sive in majoribus, sive in minoribus ordinibus ad Cardinalem in urbe Vicarium dimittere. Non adjicio hic, sed tantùm indico, quid Pontifices Maximi urbis negotia gesturi singularibus ad id institutis Congregationibus constituerint, nimirum Congregatione *Visitationis Apostolica*, quæ spirituale Romani populi bonum adhibita Episcopali sollicitudine spectat, Congregatione *super consultatione negotiorum Status ecclesiastici*, quæ vulgò *Consulta* dicitur, & Congregatione *boni regiminis*, quæ politicum Status, seu ditionis ecclesiasticæ regimen fovent. Qui plura de his desiderat, adeat Cardinalem de Luca in relatione Romanæ Curie disc. 24. 25. 26. & 27.

Specialia hæc sunt Romanam diœcesim spectantia. Inquirendum utilius est, quorumnam opera in Romana Curia Pontifex Maximus utatur in gerendis Ecclesiæ universæ negotiis. Neque enim eadem est omnium ratio; cum nonnulli sint

sint designati veluti Magistratus quidam, quorum consilio, atque prudentia optimo Ecclesiarum regimini consulatur, nonnulli, ut conscientis privatorum, qui certis canonum pœnis, aut impedimentis detinentur, utiliter in foro tantùm interno prospiciatur; nonnulli denique, quorum officio expeditiùs ad executionem Pontificiæ voluntatis deveniatur. Varia hæc aut Congregationum ad id institutarum, aut singularium virorum ad in designatorum munera paucis indicabo, ut unusquisque statim intelligat, quid ad cuiusque officium pertineat, unde & valeat in singulis diversas illas modò laudatas notas, seu characteres deprehendere.

In primis memoro Congregationem consistorialem. Cùm enim majorum beneficiorum provisio hodie in consistorio Papæ sit facienda, quod ex decreto Concilii Tridentini ses. 24. de ref. cap. 1. contingit in electionibus Cardinalium, atque Episcoporum, & horum exemplo quorundam regularium Prælatorum, quorum propterea monasteria consistorialia appellantur; item in consistorio soleant expediri constitutiones coadjutorum cum jure futura successionis in consistorialibus Ecclesiis, vel monasteriis; præterea admitti dimissiones, vel translationes easdem Ecclesias, vel monasteria possidentium; insuper probari causæ, ex quibus ad novas erigendas Metropolitanas, vel Episcopales Ecclesias, vel ad divisiones, vel ad uniones earundem, designandis sub alia forma diœcesibus, deveniendum proponatur; ad dirimenda plurima, quæ in hisce causis quandoquæ difficultatem faciunt, instituta fuit singularis Congregatio, quæ consistorialis dicitur, ut in ea primùm consistoriales laudatæ causæ discuterentur, discussæque quasi præparatæ ad consistorium, referrentur, definitionis, ac decreti sciendi gratia.

Altera est Congregatio Concilii Tridentini, primùm à Pio IV. instituta, deinde à Sixto V. ampliore potestate ins-

Tom. I.

tructa. Cùm enim prævidissent Tridentini Patres, non ita in Concilio declarari omnia potuisse, ut nulla omninò explicatione indigerent, in fidem Pontificis Maximi recipienda ea voluerunt, sperantes, ut ipse, aut novum, ubi opus esset, congregando Concilium, aut evocatis ex illis præsertim provinciis, unde difficultas orta fuerit, iis, quos tractando emergenti negotio viderit expedire, aut commodiore quacumque ratione ei visum fuerit, provinciarum necessitatibus consulere, uti legimus in fine sessionis 25. sub titulo de recipiendis, & observandis decretis Concilii. His adhærens Pius IV. prudentissimè vetuit, ne quis Tridentinis decretis glossata, & interpretationes adjiceret, quibus aliquando eventurum timebat, ne Sanctorum Patrum sententiæ eluderentur; imò & ad expeditiorem decretorum executionem Congregationem instituit, quæ sedulò invigilaret, ut sine tergiversatione Tridentinis semel promulgatis præceptis pareretur, unde ea Congregatio appellabatur *pro executione, & observantia Concilii*. Quis verò facilè in iis adjunctis executionem meram curare potuisset, quin aliquando, se quid obscurum emergeret, interpretatione suppleret? Sed interea ea Congregatio facultate interpretandi destituebatur, donec eam à Sixto V. expresso mandato suscepit; quamobrem deinceps eadem Congregatio appellata fuit *pro executione, & interpretatione Concilii Tridentini*. Potissima autem hujus Congregationis cura hodie in eo versatur, ut Provinciales, & Diœcesanas Synodos celebrari curet, quoad fieri possit; item ut recipiat appellationes ab improvidis quarundam Synodorum particularium statutis, atque ista, ubi exhibeantur, discutiat, ac probet, & regulariter ut ea omnia agat, quæ ex Tridentinarum legum custodia pendunt; qua de causa ipsa excipere solet, & discutere postulata, quæ in relationibus status Ecclesiarum ab Episcopis, ubi præsertim Limina Apostolica visi-

tant, proponuntur. Eiusdem tamen decreta, potissimum quod promulgari non soleant, non ubique tanquam leges recipiuntur, imò & ubi recepta sunt, duabus deprehenduntur observationibus obnoxia. Prima observatio est, quam jam pridem adhibuit Cardinalis de Luca in adnotationibus ad Concilium Tridentinum disc. 11, non esse indiscriminatim ad hærendum quibuscumque collectoribus, qui ea vel Mss. codicibus, vel impressis exhibuerunt, cum pluries contingat, ut tanquam decretum Congregationis exhibeatur, de quo nulla in ejusdem Congregationis tabulario, seu regesto vestigia habeantur, quod & animadvertit Fagnanus in cap. quoniam de constitution. num. 9., & in cap. cum venissent de judiciis. Altera observatio est, ubi ejusmodi decretum in forma authentica proferatur, investiganda esse adamussim, & rei propositæ, & temporum, & personarum, & locorum adjuncta; quod fortè singularibus horum adjunctorum causis decretum inniti possit, non facile ad alia adjuncta non undecumque similia producendum; quamobrem eadem ipsa Congregatio, ubi certa adjuncta immutarentur, olim dictam in aliis adjunctis retractare sententiam non dubitavit, quemadmodum pluribus in locis adnotavit Benedictus XIV. de Synodo Diocesana lib. 1. cap. 5. num. 3., lib. 2. cap. 11. num. 12., lib. 5. cap. 7. num. 6., lib. 10. cap. 3. num. 5., lib. 11. cap. 6. num. 5., lib. 12. cap. 3. num. 2., & lib. 13. cap. 24. num. 5. Non est omitendum, interpretationem Tridentini Concilii Congregationi commissam pertinere tantum ad ea Concilii capita, quibus aut mores, aut disciplina reformatur; nam ea, in quibus fidei dogmata definiuntur, interpretationi Pontificis Maximi sunt reservata. Item omitendum non est, etiam ubi recepta sunt generaliter ejus Congregationis decreta, posse aliquando Episcopum ab eisdem recedere, si æqua suggerat causa, quemadmodum iterum adnotavit Benedic-

tus XIV. in lib. 2. de Synodo Diocesana cap. 7. num. 7., neque enim disciplina generalibus regulis expressa ita singulas afficere provincias potest, ut omnibus utilis esse videatur, uti superius de generalibus constitutionibus dictum est.

Antiquior est Congregatio, quam Supremæ Inquisitionis adversus hæreticos, seu Sancti Officii appellant; cum enim à decimotertio sæculo constitui in aliquibus provinciis cœperint à Pontifice Maximo delegati, quorum opera coërcerentur hæretici, iidemque deinceps plurimi extiterint, primum sub Paulo III. anno 1542. sex Cardinales designati sunt, quibus generalia fidei tuendæ negotia mandata, & à quibus ceteri in provinciis constituti Vicarii penderent. Numerum Cardinalium auxit Pius IV., semelque institutam designationem confirmaverunt Pius V., & Sixtus V. Ob summam rei gravitatem, quæ in hac Congregatione tractatur, ei Summus ipse Pontifex præsidere solet; quando autem præsidet, non Congregationis nomine, sed ejusdem Papæ, decretum, prout res incidit, conficitur.

In hujus Congregationis adjutorium alia instituta Congregatio fuit, quæ Indiciis appellatur. Jam ab anno 1557. nonnullis Delegatis suis mandaverat Paulus IV., ut quoniam noxii plures præsertim hæreticorum libri emergerant, quibus integra simplicium fides, & mores corrumpi facile poterant, certus index illorum conficeretur, publiceque proponeretur, unde unusquisque nosset, à quorum sibi foret lectione abstinendum. Absolutus index fuit anno 1559., pluribusque in locis auctoritate Pontificis promulgatus, indictis gravissimis censuris, & pœnis adversus eos, qui designatos in indice codices legissent. Id enarratur in ses. 18. Tridentini Concilii, quod tamen, sive de indicis, sive de censurarum causa ageretur, iterum tractatum visum est, sive ut opportuniore remedio nonnullorum querelis ob-

obviam iretur, sive ut consultius peregrinæ, & à veritate catholica alienæ doctrinæ improbarentur. Hinc Tridentini Patres prudentes viros selegerunt, qui rem diligenter consideratam ad Concilium referrent absolvendam. Vix extrema manus fuerat huic negotio à prudentibus selectis viris imposita, cum dissolvendum Concilium foret, quamobrem cum ob librorum varietatem, & multitudinem distinctè, & commodè à Sancta Synodo omnia dijudicari non possent, præceptum fuit, ut, quidquid ab aliis præstitum erat, Romano Pontifici exhiberetur, ut ejus judicio, atque auctoritate terminaretur, ac vulgaretur, uti legimus in fine sessionis 25. sub titulo de indice librorum. Hinc confectus librorum index Pio IV. exhibitus, ac comprobatus, adjectis quibusdam regulis (quod erat ultra Concilii Tridentini mandatum) à Pio IV. similiter confirmatis. Hæc unusquisque facile legere poterit impressa ad calcem Tridentini Concilii unà cum præfatione Foreis deputationis ad conficiendum indicem Secretarii. Itaque hodie à Sixto V. instituta Indiciis Congregatio de libris damnandis judicare solet, non tamen ita, ut auctoritas Congregationis Inquisitionis in hac parte expiraverit, sed ut Indiciis Congregatio Congregationi Inquisitionis adjutorium præstet, ut initio dicebam.

Duæ aliæ à Sixto V. institutæ fuerunt Cardinalium Congregationes, quarum una regularium causas dirimeret, & dicebatur pro Consultationibus regularium, altera causas Episcoporum, aliorumque, qui quasi Episcopali jurisdictione gauderent, & dicebatur pro Consultationibus Episcoporum, & aliorum Prælatorum. Hodie verò una est junctis officiis Congregatio, quæ dicitur super negotiis Episcoporum, & regularium; atque hæc dirimere controversias solet, quæ inter regulares, & Parochos, & Episcopos, item inter collegia ecclesiasticorum, & Prælatos suos suboriuntur. Hæc præterea, ubi opus esse videatur, constituit Vicarios Apos-

tolicos Ecclesiis vacantibus, uti notavit Benedictus XIV. in lib. 2. de Synodo Diocesana cap. 10. num. 9., regulares apostatas recipit, ubi resipiscant, monasterium etiam curam suscipit in iis, quibus Episcopi præsto esse ordinaria auctoritate non possunt, præsertim ubi agatur de sanctimonialibus ab uno ad aliud monasterium transferendis.

Præterea postquam in fine Tridentini Concilii sub titulo de indice librorum, & Catechismo, Breviario, & Missali, in fidem Pontificis Maximi delatum fuisset, ut ipse sacras ceremonias sive in Missarum celebratione, sive in Psalmodia, aliisque ecclesiasticis functionibus definiret, instituta fuit alia Congregatio Cardinalium à Sixto V., quæ his negotiis præseset quæ propterea Congregatio Rituum nominantur; cui quoque commissæ fuerunt discussiones causarum Beatificationis, ac Canonizationis, ut vocant, Sanctorum; quamquam causæ istæ discutuntur in eadem Congregatione soleant junctis aliis prudentissimis viris, aliàs eandem Congregationem minimè componentibus, quod hujusmodi causæ gravissimæ sint, & habeantur.

Ut paucis, & veluti per indicem, complectar aliarum Congregationum numerum, Clemens IX. Congregationem Indulgentiarum fieri jussit, ut ipsa apocryphas, indiscretasque indulgentias examinaret, earumque usu interdiceret, juxta regulas Tridentini Concilii in ses. 25. in decreto de indulgentiis, & ses. 21. de reform. cap. 9.; alia quoque instituta Congregatio, quæ dicitur Immunitatis, ad quam negotia referantur immunitatis ecclesiasticæ; item Congregatio Fabricæ S. Petri, cui tamen non omnia loca subiecta ex sui institutione fuerunt, quæ piis voluntatibus testantium exequendis se immiscet, quosties Ordinarii per annum eas exequi negligant. Qui plura desiderat, adeat constitutionem 74. Sixti V. in Bullario Romano, unde plurimarum Congregationum institutiones intuebitur, & singularia officia.

Singularia nunc quorundam in Romana Curia designatorum officia persequamur, qui vel jurisdictionem Pontificiam in foro interno, seu conscientiae exercent; vel quorum munere ad executionem Pontificiae voluntatis expeditius devenitur. Jurisdictionem Pontificiam in foro interno, seu penitentiali exercet major Pœnitentiarius, sive per se, sive per Pœnitentiarios minores ejusdem adjutores constitutos, cujus propterea officium Apostolica Pœnitentiaria nominatur. Ad eum libello supplici ex universa Ecclesia confugere quisque solet, etiam reticito nomine confugientis, quotiescumque detinetur occulto quodam crimine, occulta pœna, vel occulto impedimento, cujus absolutio, dispensatio, vel relaxatio Sedi Apostolicæ reservatur. Solent præterea in forma commissoria Pœnitentiaria rescripta dirigi ad discretum virum doctorem in Theologia, vel in jure canonico, Confessarium ab Ordinario adprobatum, ut ipse Apostolica auctoritate à peccato absolvat, censuram relaxet, ab impedimento dispenset, ita tamen, ut primùm confessionem sacramentalem illius, qui uti vult rescripto, excipiat, & in foro tantùm interno absolvat, nec gratia Pontificia in foro externo prodesse possit, eamque ob rem, executioni mandato rescripto, rescriptum ipsum lacerare teneatur, ne ullum ejus monumentum supersit; & gratis omnia expediuntur. Ad istud tribunal inter ceteros confugere poterunt, qui Missarum numerum implendum susceperunt, & quem implere nulla ratione possunt, ut opportunum consilium suscipiant; item qui secreta matrimonia, & in foro tantùm, ut ajunt, conscientiae certis de causis sunt contracturi, juxta regulas à Benedicto XIV. traditas in constitutione 35. *Satis vobis* tom. 1. ejusdem Bullarii; monachi quoque Apostatae ab apostasia reversuri, & moniales certis de causis optantes, ut ab electo in aliud monasterium transferantur, uti scribit idem Summus Pontifex in lib. 13. de

Synodo Diœcesana, cap. 11. num. 117 & sequentibus, & cap. 12. num. 29.

Ut ad executionem Pontificiae voluntatis expeditius deveniatur, tria sunt constituta in Romana Curia officia, Cancellarii, unde Cancellaria, Datarii, unde Dataria, Secretarii Brevium, unde Secretaria Brevium nominatur. Quoties Cancellariae, vel Datariae aliquis ex Cardinalibus præficitur, is non Cancellarius, vel Datarius, sed Vicecancellarius, vel Prodatarius vocatur. Ad Cancellariae officium spectat, eorum curare expeditam executionem, quæ aut gravissima sunt, aut in Papæ consistorio fiunt; unde etiam beneficia consistorialia à Cancellaria dependent, & apud ipsam conferuntur, nisi quædam dispensatio necessaria fiat; tunc enim dispensationis illius causa Datariae officium intervenire solet, imò & officium, uti vocant, *Componende*, si quædam compositio facienda sit, seu quasi transactio, quemadmodum ex. gr. contingit in eo, qui simoniacè beneficium obtinuit, & illud per modum novæ provisionis aut in Dataria, aut in Cancellaria postulat. Olim regula illæ, quæ dicuntur Cancellariae, spectabant Cancellarii, illorumque, qui Cancellario administrant, instructionem, unde eadem nomen suum acceperunt. Hodie verò plura continent, præsertim etiam recentiorum reservationum materiam, de quibus suo in loco sermo recurret. Datariae officium ita dictum à barbaro vocabulo *datare*, seu diem designare, in eo consistit, ut ex eo pendeant expeditiones Pontificiarum concessionum minorum, & quæ in consistorio minimè fiunt; imò & quandoquæ consistorialium, iis nimirum in casibus, quos modò memorabam; juncto etiam officio *Componende*, si compositionem fieri expedire ex qualitate negotii videatur. De Secretario Brevium vix opus est, ut aliqua subjiciam, quando jam superius tradidi, in quonam à Bullis Brevia Pontificia distinguantur. Tantùm dicam, ejus officium in memoratorum Brevium expeditione consistere.

CAPUT IV.

Quibus modis Pontifex Maximus per Vicarios extra Urbem constitutos jurisdictionem suam exercent.

Huc referendi sunt tituli 29. & 30. libri 1.

Supremam in universas Ecclesias per amplissimum orbem longè, latèque diffusam jurisdictionem non semper per se commoda, expeditaque ratione exercere potest Pontifex Maximus, qui propterea legationibus constitutis modò causarum, modò locorum gratia, ecclesiasticam curat impensius utilitatem; hoc enim est, quod adiebat Magnus Gregorius, dum Maximianum Syracusanum Episcopum in Sicilia Vicarium designaret: *mandata caelestia efficacius gerimus, si nostra cum fratribus onera partiamur*, cap. 6. de præsumption. Jungatur canon. 1. dist. 94. Qui mandatum hoc exercendæ Pontificiae jurisdictionis suscipiunt, apud Græcos veteres *Apocrysarii* appellati fuerunt, cap. 4. de elect., Nov. 6. cap. 2. & 3., apud recentiores, & Latinos modò *Responsales*, modò *Nuncii*, modò *Legati*; licet enim legationis nomen si latissimè sumatur, pro quocumque missionis genere usurpetur, can. 3. dist. 50., unde perperam Gratianus legationem Apostolis à Christo factam à legatione Pontificia discernere nescivit, can. 2. dist. 94., obtinuit tamen, ut propriè Legati dicerentur, qui à Pontifice Maximo ad utilitatem Ecclesiarum per provincias mitterentur, toto titulo de officio Legati. Quamobrem si verum est, jure publico honorabiles esse, & veluti sacros haberi Legatos Principum ad quascumque gentes directos, eò etiam venerabiliores fuisse Legatos in provincias sibi subjectas à Romano populo missos, quò major erat in exercenda nomine ejusdem populi in designatis provinciis jurisdictione potestas, unde etiam communi cum Proconsulibus apparitio-

ne gaudebant, l. 2. cod. de apparitor. Procons. & leg., Spartianus in Alexandro Severo; nemo inficias ire poterit, maximè honorabiles esse providè designatos Legatos Pontificios, quando utraque in iis causa concurrat, argumento capituli 1. de præscription. Ipsi etiam Pontifices Maximi consueverunt certis Legatos suos insignibus exornare, ut in iis clariùs adpareret Pontificia quædam species, & imago. Hinc aliquando pallium insigne Romani Pontificis concessum, antequam concederetur Archiepiscopis, can. 6. & 10. dist. 100., aliquando purpureæ vestes, & ferè omnes Pontificiorum indumentorum characteres, & notæ, cap. 23. de privileg., illud quandoquæ, ut crucem ante se gestari juberent, aliæque similes Pontificis Maximi prærogativæ.

Plura olim erant genera Legatorum; alii enim, qui, ut diximus, Apocrysarii dicebantur, apud Imperatores, & Principes merebant, non ecclesiasticam Papæ jurisdictionem certa in provincia explicantes, sed negotia tractantes ad ecclesiasticam pacem; unitatemque firmandam, ex quo etiam Responsales, ut diximus, ab aliquibus appellati fuerunt, quod & Papæ responsa Principi, & Principalia responsa Papæ patefacerent, cui muneri ut plurimum Diaconi, aliquando Subdiaconi addicebantur, ut notat Gratianus in dist. 94.: Alii ut plurimum Episcopi sub nomine Vicariorum Pontificiorum certas Provincias ecclesiasticas regebant, vel contracto intra certum tempus, vel perpetuè, sed cum persona interituro, vel reali, seu dignitati imposito; ita ut in successores